

Het orgel in de Grote Kerk van Rijnsburg

De Regionale Orgeldag van de Stichting Orgelpromotie Zuid-Holland West op zaterdag 17 mei a.s. (zie de rubriek 'Uit de orgelwereld') voert onder meer langs de Grote of Laurentiuskerk in Rijnsburg. Het aldaar door Jac. van der Linden gebouwde orgel uit 1974 werd in 2011 gerenoveerd door Adema's Kerkorgelbouw uit Hillegom. Op 27 november 2011 werd het opnieuw in gebruik genomen in een feestelijke dienst met samenzang, koperblazers en veel orgelmuziek klonk het instrument weer na maanden van stilzwijgen.

De Grote of Laurentiuskerk in Rijnsburg ligt op een terrein waar vroeger de abdij van Rijnsburg lag, in 1133 gesticht als benedictinessenklooster. De oude abdijkerk werd in 1573-1574 verwoest en kort daarna ten dele afgebroken. Omstreeks 1578 werd een ander, eenbeukig kerkgebouw opgetrokken tegen de nog bestaande toren. In 1633 werd een noorderzijbeuk aangebouwd en rond 1660 een kooromgang. Vanwege plaatsgebrek werd de kerk in 1903 uitgebouwd met een zuiderzijbeuk naar ontwerp van H.J. Jesse, in 1910 met het noordertransept en in 1923 met het zuidertransept naar ontwerp van W.I. Fontein. Zo ontstond het huidige gebouw. In de jaren 1980-1981 vond een grootscheepse restauratie plaats.

Van 1873 tot 1923 stond in deze kerk een eenklaviers Knipscheer-orgel. Dat was echter te klein geworden voor de vergrote kerk en werd verkocht aan de Stifkerk te Weerselo, waar het nog steeds staat. In 1923 bouwde de orgelmaker Gerrit van Leeuwen uit Leiderdorp een groot tweeklaviers orgel met elektro-pneumatische tractuur in een kast van de firma Standaard. Het orgel werd op 23 september 1923 ingespeeld door de adviseur, Cornelis Immig. In 1953 werd het orgel door Van Leeuwen verbouwd onder advies van dr. H.L. Oussoren.

Foto: Leon Bok

In 1974 bouwde de firma Jac. van der Linden uit Leiderdorp een nieuw mechanisch orgel in de bestaande orgelkast met gebruikmaking van enig oud pijpwerk. Het werd in de zomer van 1975 in gebruik genomen met een bespeling door Simon C. Jan-

sen. Men was echter vanaf het begin niet tevreden over dit instrument. Geadviseerd door Jaap van Rijn, organist te Katwijk, pleegde de firma Pels en Van Leeuwen uit 's-Hertogenbosch in 1989 groot onderhoud en wijzigde de dispositie op een groot aantal punten alsmede de intonatie.

In 2011 is het orgel ingrijpend gerenoveerd door Adema's Kerkorgelbouw uit Hillegom. Naast groot onderhoud aan het orgel is het instrument op een aantal punten herzien. Dispositie en intonatie werden meer in overeenstemming gebracht met de Frans-romantische aspiraties van het orgel.

De windvoorziening, die van onvol-

Rijnsburg, Grote of Laurentiuskerk
Bouwer: Jac. van der Linden (1975)
Restauratie 1989: Pels & Van Leeuwen Orgelbouw
Restauratie 2011: Adema's Kerkorgelbouw

Hoofdwerk (C-g³)

Bourdon	16 vt	
Prestant	8 vt	deels 1 toon opgeschoven
Fluit harmoniek	8 vt	1989
Holpijp	8 vt	
Octaaf	4 vt	deels 1 toon opgeschoven
Fluit	4 vt	1974, uit v.m. Roerfluit 8 vt ZW
Quint	2 2/3 vt	1 toon opgeschoven
Octaaf	2 vt	1 toon opgeschoven
Cornet disc.	5 st	1989
Mixtuur	3-5 st	1974/1989/2011
Trompet	8 vt	2011

Zwelwerk (C-g³)

Vioolprestant	8 vt	2011, C-H i.c.m. Viola di Gamba
Bourdon	8 vt	1974-1989-2011
Fluit travers	8 vt	1953-1989
Viola di Gamba	8 vt	2011, uit voorraad Adema
Vox Celeste v.a. f	8 vt	2011, uit voorraad Adema
Fluit octaviant	4 vt	1989
Nasard	2 2/3 vt	1974/1989
Octavin	2 vt	1989
Terts	1 3/5 vt	
Trompet Harmoniek	8 vt	2011, v.a. c ² harmonisch
Basson-Hobo	8 vt	2011

Pedaal (C-f¹)

Contrabas	16 vt	1923
Subbas	16 vt	
Prestant	8 vt	
Bourdon	8 vt	
Bazuin	16 vt	
Trompet	8 vt	1974, v.m. HW-trompet

Werktuiglijke registers

Koppel man. I - II
Koppel ped. - man. I
Koppel ped. - man. II
Tremulant man. I
Tremulant man. II
Zweltrede zwelwerk
Koppels tevens uitgevoerd als trede

Winddrukken:

Hoofdwerk: 94 mm wk
Zwelwerk: 105 mm wk
Pedaal: 120 mm wk

Toonhoogte

a¹ = 440 Hz

Stemming

Gelijkzwevend

Samenstelling Mixtuur

C:			2'	1 1/3'	1
c ¹ :		4'	2 2/3'	2'	1 1/3'
c ² :	5 1/3'	4'	2 2/3'	2'	
c ³ :	8'	5 1/3'	4'	2 2/3'	2'

Foto: Jan van Egmond, Sassenheim

doende capaciteit bleek, werd geheel herzien en uitgebreid met een nieuwe magazijnbalg buiten het orgel. Voor het zwelwerk werd een nieuwe reguleur gemaakt. Nieuwe moteursladen werden vervaardigd voor de grootste 24 Bourdonpijpen van het hoofdwerk. Voor de Contrabas, die door de te kleine lade nauwelijks aansprak, werd een nieuwe (kegel)lade gemaakt. De dispositie onderging ingrijpende wijzigingen. De manuaaltongwerken werden vervangen door nieuwe in Franse factuur. Een nieuwe zwelkast van voldoende proporties werd gemaakt ter vervanging van de krap bemeten zwelkast uit 1974, zodat ook de Viola di Gamba van een eigen groot octaaf kon worden voorzien. Plein Jeu en Flageolet 1 vt (Pels en van Leeuwen 1974) van het zwelwerk werden vervangen door een Trompet Harmonique 8 vt en een Vioolpessant 8 vt. De beide strijkers werden

vervangen door pijpwerk van een menuur die beter aansluit bij het beoogde resultaat. De Roerfluit 8 vt werd vanaf c vervangen door een Bourdon 8 vt.

Op het hoofdwerk werd het prestantenkoor herzien door het pijpwerk deels een toon op te schuiven en te voorzien van expressions. De samenstelling van de mixtuur werd gewijzigd met pijpwerk uit de voormalige Plein Jeu van het zwelwerk.

Op het pedaal kwam de Octaaf 4 vt te vervallen ten faveure van de voormalige Trompet 8 vt van het hoofdwerk. De Contrabas 16 vt van Pels en Van Leeuwen (1923) werd op een nieuwe lade geplaatst.

Adema's Kerkorgelbouw heeft in Rijnsburg haar visitekaartje afgegeven. De intensiteit van de orgelklank is groot en beweegt zich van tere intimiteit op het zwelwerk tot een

robuust volle werk. De gemeente en de organisten zijn dan ook zeer verguld met het resultaat.

BRONNEN

Gegevens aangeleverd door dhr. Dick Durieux, organist Grote Kerk Rijnsburg. www.orgbase.nl

Zie ook www.orgelgrotekerkrijnsburg.webs.com.